

VÁROS ÉS EGYETEM

Bibó István írásáról

Bibó Istvánnak az Akadémiai Könyvtár kézirtárában őrzött hagyatéka számos fontos, mindeddig kiadatlan dokumentumot rejt. Ebben az anyagban Ms 5116/26 jelzet alatt található Szent-Györgyi Albert egy, 1945 decemberében tartott előadásának gépelte másolati példánya, *Az egyetem, az akadémia és a tudomány válsága* címmel. Szent-Györgyi, mint a szövegből kiderül, az egyetem és az akadémia lehetséges viszonyát, a közöttük megállapítandó optimális munkamegosztást szerette volna tisztázni, „újrafogalmazni”. Fölfogása szerint a tudományt az akadémiának kell művelnie, az egyetemnek csak oktatnia kell, s a két funkció keverése nem célszerű. Konceptiójáról – talán az akadémián, talán más szervezetben, nem tudjuk – vitát rendeztek, s e nyilvános vitában Bibó István is részt vett. Hozzászólása, melyet most közzéteszünk, gépelt formában maradt ránk, de – külső alakjából, a gépelés formájából ítélve – ez csupán csak a gyorsírásban rögzített szöveg transzliterálása, gépbe való áttétele. A szöveget ezért Bibó István több helyen javította; kihúzott belőle, beleírt, tömörített és pontosabbra fogalmazott részeket. A hozzászólás mindazonáltal így sem a végleges változat, a szövegnek címe sincs, a javításokat Bibó valami okból félbehagyta, nyitva hagyva ezzel egyes szöveghelyek szándékolt értelmét. Van például olyan szövegrész, amelyet Bibó szögletes zárójellel közrefogott, de nem lehet eldönteni (talán maga Bibó sem döntötte le magában), hogy ez a rész kihagyandó-e, vagy esetleg átírandó. Teljesen autentikus, a szerzői javítások bizonytalanságait is érzékeltető szöveget így csak egy kritikai kiadásban lehetne adni. E mostani közlés tehát csak egyetlen

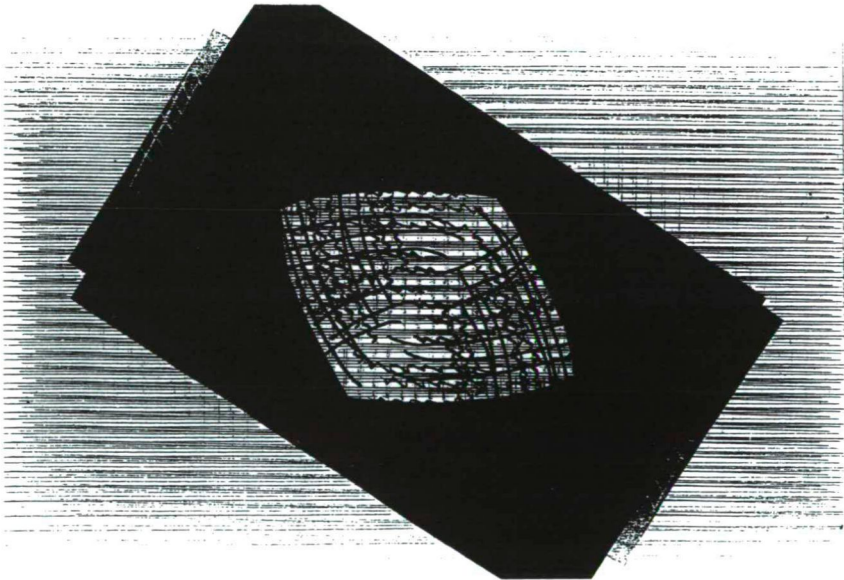
szövegállapotot ad vissza; érvényesíti Bibó javításait, de ahol ez a javítás nem egyértelmű, ott az eredeti változatot reprodukálja.

A szöveg kéziratári jelzete: Ms 5116/27.

E jegyzet természetesen nem vállalhatja magára sem a két álláspont értelmezését, sem az „igazságtétel” ódiomát – ehhez külön tanulmány volna szükséges. Annyit azonban itt is le kell szögezni, hogy az akadémia nagy átszervezése után lényegében a Szent-Györgyi-féle koncepció érvényesült Magyarországon. A tudományos munka elsődleges műhelyei az akadémiai intézetek lettek, míg az egyetemek tudományos súlya és teljesítménye jócskán csökkent, s az univerzitások lényegében felsőfokú szakiskolák lettek. Ma azonban, az elmúlt évtizedek tapasztalatainak birtokában Bibó fölfogása újra aktuális lehet, s új elképzelések inspirációjául szolgálhat.

Szeged

Lengyel András

Bohár András munkája